

Nr 320.

Av herr **Gylfe**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 242,
angående tillfälligt lönetillägg åt viss personal av lägre
grad vid statens järnvägar.

I anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 242 angående tillfälligt lönetillägg åt viss personal av lägre grad vid statens järnvägar, tillåter jag mig härmed väcka följande motion:

På grund av den betydande prisstegring å de flesta livsförnödenheter, som ägt rum allt sedan 1907 års lönereglering, hava såväl 1914 som 1915 års riksdagar beviljat tillfälliga lönetillägg för vissa grupper av tjänstemän av lägre grad vid statens järnvägar. Härifrån hava dock alla de varit undantagna, vilka haft högre årsarvode än 1,500 kr.

På grund av den sedan världskrigets utbrott ytterligare stegrade prisförhöjningen å allt vad till livets nödtorft hör, uppdrog emellertid Kungl. Maj:t i december 1915 åt 1914 års löneregleringskommitté att verkställa utredning, »huruvida och i vad mån en förhöjning av nu utgående tillfälligt lönetillägg åt den lägst avlönade personalen vid statens järnvägar måste anses av omständigheterna påkallad». Med anledning härav har nämnda kommitté tillstyrkt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå innevarande års riksdag att för år 1917 bevilja ett förhöjt lönetillägg. Men även i detta förslag har man utelämnat alla dem, vars arvode överstiger 1,500 kr. Kommittén anför som skäl härför i huvudsak följande: »Vad angår arvoden över 1,500 kr. för tjänstemännen av lägre grad så kan, utom ovan angivna synpunkter för begränsningen, även tagas i betraktande, att ålderstilläggen från nämnda arvode och uppåt i intet fall är lägre än 300 kr., och att behovet av tillfälligt lönetillägg därför får anses vara något mindre trängande efter ett överskridande av nämnda arvodesgräns.»

Kungl. Maj:t har också i sin proposition — i avseende å 1,500 kr.-gränsen — följt kommitténs förslag. Det synes således även vara Kungl. Maj:ts mening, att dessa tjänstemän av lägre grad, som efter många år av strävsamt arbete och plikttrohet kommit över denna arvodesgräns av 1,500 kr., fortfarande skola vara utestängda från ett tillfälligt lönetillägg i avvaktan på en i det ovissa framskjuten lönereglering.

Departementschefen har också, då det gäller att taga ståndpunkt till frågan, huruvida en förhöjning av det till viss personal vid statens järnvägar utgående tillfälliga avlöningstillägget bör äga rum, yttrat bl. a. följande: »Man torde icke kunna annat än dela 1914 års kommittés uppfattning att, därest det statsfinansiella läget och förhållandena i övrigt varit sådana, att den definitiva lönereformen redan nu kunnat verkställas, detta ur synpunkten av personalens allmänna behov av förbättrade avlöningsvillkor måste anses hava varit behövt och av omständigheterna påkallat.

Med hänsyn härtill och då mellankomna omständigheter — å ena sidan tidsläget och å den andra sidan den åt förutnämnda 1915 års kommission anförtrödda utredningen om gemensamma avlöningsbestämmelser, vars slutförande torde böra avvaktas — lära komma att medföra en till sin omfattning ännu icke fullt beräknelig förskjutning av tidpunkten för den definitiva löneregleringen, synes mig 1914 års kommitté hava rätt i sin uppfattning, att frågan om förhöjning av det nuvarande avlöningstillägget ur allmänna grunder bör behjärtas.»

Härav framgår ju att man ännu icke kan beräkna tidpunkten för den definitiva löneregleringen. Under sådana förhållanden, och då ju löneregleringen även måste gälla de tjänstemannagrupper av lägre grad, som hava mer än 1,500 kr. i arvode, bör det väl anses fullt befogat att även de erhålla ett tillfälligt lönetillägg. Detta så mycket mera som ett avsevärt antal av dessa tjänstemän även komma att utestängas från den »krigstidshjälp», som Kungl. Maj:t i proposition nr 212 föreslagit.

Att här framföra de skäl som tala för *behovet* av ett betydligt längre gående förslag än det Kungl. Maj:t i ovanbemälda proposition nr 242 föreslagit, skulle endast bliva ett återupprepande av vad förut i denna fråga och från skilda håll anförts. Och att ett ganska stort behov föreligger även för dessa, som uppnått ett arvode av mer än 1,500, kr. har varken utredningskommittén eller Kungl. Maj:t velat bestrida. Lika litet torde någon vilja bestrida att ifrågavarande personalgrupper, även med hänsyn till värdet av deras *arbetsprestation*, förtjänat ett tillfälligt

lönetillägg som en enkel gärd av rättvisa. Tvärtom har man oförbehållsamt erkänt, att dessa statsbanefunktionärer i sin mån och icke minst bidragit till de över all beräkning stora inkomster som statsbanorna under kristiden intjänat. Och att därvid lokomotivpersonalen haft de ojämförligt svåraste påkänningarna att utstå, särskilt på grund av dåligt bränsle och förslitna lokomotiv m. m., har lika oförbehållsamt erkänts av den högsta ledningen. Trots detta kommer nu lokpersonalen att bli minst tillgodosedd i lönehänseende, därest icke riksdagen skulle finna sig föranlåten att i detta hänseende gå längre än vad Kungl. Maj:t föreslår. Ty det är bland denna personal och särskilt bland lokomotivförarna som det största manfallet blir med hänsyn till den maximigräns av 1,500 kr. som föreslagits för erhållande av ett tillfälligt lönetillägg. Och av samma anledning kommer även en stor del av dem att utestängas från den föreslagna krigstidshjälpen. Det torde i detta sammanhang även böra påpekas, att lokpersonalen även vid 1907 års löne-reglering blev relativt mindre tillgodosedd än andra grupper av statsbanefunktionärer.

Om nu, såsom troligt är, ingen invändning göres eller med något sken av berättigande ens *kan* göras mot att ifrågavarande personalgrupper med över 1,500 kr. arvode (resp. 1,800 och 2,100) båda äro i behov och förtjänta av ett tillfälligt lönetillägg, så har man endast att räkna med de skäl, som föranlett att något sådant förslag icke av Kungl. Maj:t framlagts för riksdagen, samt se till huruvida de äro av sådan betydelse att de kunna anses motväga skälen *för* ett tillgodosende av även dessa personalgruppers befogade krav, och sålunda förhindra uppfyllandet av en rättfärdighetsplikt mot dessa statstjänare.

De skäl, som förnämligast därvid anförts, äro *dels* att man inte borde föregripa den blivande löneregleringen, och *dels* att det statsfinansiella läget icke tålde, att budgeten belastades med en så avsevärd utgift som ett längre gående förslag till lönetillägg skulle medföra.

Vad då det första skälet beträffar, så kan det väl inte rimligtvis vara giltig anledning för att nämnda personalgrupper lämnas helt och hållet ur räkningen vid förslaget om ett tillfälligt lönetillägg; ty man kan väl icke gärna därvid hava utgått ifrån det antagandet, att de även vid den blivande löneregleringen skulle lämnas åt sitt öde, utan någon som helst löneförbättring. Därför torde icke heller risken att genom ett tillfälligt lönetillägg föregripa den blivande definitiva löneregleringen vara större än t. ex. ifråga om landets folkskolläroverk, som fick sin senaste

lönereglering samma år som statsbanepersonalen, men som det oaktat av 1915 års riksdag beviljades ett tillfälligt lönetillägg av 250 kr. för ord. lärare vid folkskola och med 150 kr. för biträdande lärare vid folkskola, lärare vid mindre folkskola och lärare vid småskola. Och detta tillfälliga lönetillägg beviljades utan någon begränsning med hänsyn till lönernas storlek, varför alla de som hava betydligt högre arvode än 1,500 kr. kommit i åtnjutande därav.

Vid beviljandet av detta lönetillägg för lärarekåren förbehöll sig riksdagen, genom ett till beslutet fogat uttalande, fria händer för framtiden med avseende på konsekvenserna vid en blivande lönereglering för denna kår.

Det torde därför vara lika lätt för riksdagen, att, beträffande det här ifrågasatta tillfälliga lönetillägget för statsbanetjänstemän av lägre grad, genom ett liknande uttalande reservera sig även för de konsekvenser som befaras med avseende på den blivande löneregleringen för sistnämnda personal. Härmed skulle också detta skäl, som ansetts så tungt vägande, realiter bliva av ringa eller ingen betydelse för en mera rättvis lösning av denna lönefråga.

Nu torde måhända därtill den invändningen från vissa håll göras, att det i fråga om folkskollärarekårens lönetillägg gällde en så jämförelsevis ringa summa som (förslagsvis) 750,000 kr., då det däremot ifråga om tjänstemannakåren av lägre grad vid statens järnvägar gäller miljoner. Och denna invändning är ju riktig i och för sig.

Men därvid måste beaktas, att sistnämnda summa blir så stor, därför att den gäller en så ofantligt mycket *talrikare* personal. Och att denna personal är så talrik beror återigen därpå, att staten har ett ofrånkomligt behov av en så talrik personal; ja till och med ändå flera, efter vad trafikförhållandena ovedersägligen påvisat. Att därför uteslutande se på den stora slutsumman i stället för — som rättare vore — se på hur litet, som därav kan falla på den enskilde tjänstemannens lott, kan icke vara riktigt, och allra minst då det som här gäller en kår, som giver staten ett rikligt ekonomiskt utbyte i och med sitt arbete.

Under sådana förhållanden borde icke heller det andra och förnämsta skälet — nämligen de statsfinansiella betänkligheterna — tillmätas avgörande betydelse vid fixerandet av det ifrågasatta lönetillägget. Så mycket mindre som det ju visat sig, att statsmakterna i grannländerna Norge och Danmark i avsevärd grad tillgodosett även de statsbanefunktionärer, som äro jämnställda med de svenska statsbanefunktio-

närer i arvodesklasserna 1,800 och 2,100 kr., varom här är fråga, och vilka icke tagits med i löneförslaget.

Och likväl torde det statsfinansiella läget i dessa länder vara lika betänkligt som i vårt land. Därtill äro dessa länders statsbanor åtskilligt mindre räntebärande än de svenska statsbanorna, som dessutom genom de (den ¹⁰/₉ 1915) införda tilläggsavgifterna på personbiljetter och godstariffer torde, om icke helt och hållet så dock i det närmaste, tillföra statsverket det extra belopp, varom här är fråga. (Denna merintäkt belöpte sig ju enligt statsbaneschefens uppgift till 1,069,000 kr. enbart för den korta tiden 10 september—31 oktober 1915.)

Även i detta fall torde en invändning komma att göras, nämligen att det såväl i Norge som Danmark gäller enbart »krigstillägg», som ju för den svenska personalens vidkommande framförts fristående vid sidan om, alltså *jämte* lönetillägget. Även detta är riktigt i och för sig och kommer sålunda jämte lönetillägget de personalgrupper till godo, som falla inom ramen för *båda* dessa förslag. Dessa få därigenom åtskilligt mera än motsvarande personalgrupper i Norge och Danmark.

Men just därigenom träder också skillnaden, för att icke säga orättvisan, så mycket bjärtare i dagen vid en jämförelse med de statsbanefunktionärer av lägre grad, som icke enligt de framkomna förslagen komma i åtanke i någotdera.

Det bör även härvid anmärkas, att åtminstone vid Norges statsbanor genomfördes en lönereglering för endast ett fåtal år sedan. Och vid samtliga svenska bolagsbanor hava ju vid de senast avslutade löneavtalen, såväl »krigstidstillägg» som särskilt lönetillägg tilldelats personalen utan hänsyn till en sådan maximigräns i lönehänseende, som i båda dessa fall föreslagits för statsbanepersonalen.

Det borde därför få anses vara riksdagens skyldighet, att i högre grad än som av Kungl. Maj:t föreslagits, tillgodose statsbanetjänstemännen av lägre grad, i all synnerhet dem, som enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle gå miste såväl om »krigstidstillägg» som tillfälligt lönetillägg.

På grund av vad sålunda anförts får jag således påyrka,

att riksdagen för år 1917 beviljar ett tillfälligt lönetillägg till nedannämnda tjänstemän av lägre grad vid statens järnvägar att utgå efter följande grunder:

a) till tjänsteman, vars arvode icke överstiger 1,140 kronor och som därjämte innehar bostad in natura, 240 kronor;

till tjänsteman, vars arvode överstiger 1,140 kronor men icke 2,100 kronor och därjämte innehar bostad in natura, 180 kronor;

b) till tjänsteman, vars arvode icke överstiger 1,140 kronor och som därjämte uppbär kontant ersättning för bostad och bränsle, 270 kronor;

till tjänsteman, vars arvode överstiger 1,140 kronor men icke 2,100 kronor, och som därjämte uppbär kontant ersättning för bostad och bränsle, 210 kronor.

Stockholm den 16 maj 1916.

Axel Gylfe.
